

ولا تقولوا لمن يقتل وفي سبيل الله اموات بل احياء ولكن لا تشعرون
تے جیہڑے لوک اللہ دے رستے اچ مارے جاؤن انہاں نوں مراہو یا نہ کہو بلکہ اوہ جیہڑے ءن، ہاں تو انوں شعور نینگا
(القرآن)

نہیاں کونپلاں

سانچہ آرمی پبلک سکول اچ شہید ہونٹریں والے بچے

تحقیق و تحریر

علی اویس خیال

گندھارا ہندکو اکیڈمی، پشور

2 چنار روڈ آبدہ، یونیورسٹی ٹاؤن، پشور

فون: 091-9218164-65

جملہ حقوق محفوظ

نہیاں کونپلاں	-----	نام کتاب
علی اویس خیال	-----	تحقیق و تحریر
علی اویس خیال	-----	کمپوزنگ
علی اویس خیال	-----	سیننگ
سید اعظم الدین	-----	انگلش ترجمہ
پروفیسر ملک محمد اقبال	-----	پروف ریڈنگ (انگلش)
حاجی عبدالحمید اعوان	-----	پروف ریڈنگ (ہندکو/اردو)
نعمان اقبال (والد شہید عماد اقبال)	-----	تصحیح
ثاقب حسین	-----	سرورق
دسمبر 2016ء	-----	اشاعت
700/- روپے	-----	قیمت
جی ایچ اے لیزر پرنٹنگ، پشور	-----	پرنٹنگ
گندھارا ہندکو اکیڈمی پشور	-----	مطبع
978-969-687-041-8	-----	ISBN No.

گندھارا ہندکو اکیڈمی، پشور

انتساب

میریاں ساری آں پیرزووآں

اُنہاں ماواں دے ناں کہ جنہاں دے ماواں دے جگر گوشے

آرمی پبلک سکول دے سانجھ اچ شہید ہوئے

.....
علی اولیں خیال

فہرست

نمبر شمار	عنوان	صفحہ
1	نہیاں کونپلاں (نذیر بھٹی)	ڈ
2	آدم زاد (نعمان اقبال)	ر
3	شہادت گاہ الفت ایچ قدم (ڈاکٹر صلاح الدین)	ژ
4	؟؟؟؟؟؟	ش
5	عرض خیال (علی اویس خیال)	ص
6	شہید عبداللہ غنی اعوان	1
7	شہید عدنان ارشد خان	4
8	شہید احمد علی شاہ	6
9	شہید احمد مجتبیٰ	8
10	شہید عمار اقبال	11
11	شہید ارباب صدیق اللہ خان	14
12	شہید ارحم خان	17
13	شہید اسد عزیز	20
14	شہید اویس احمد	23
15	شہید باقر علی خان بنگش	25

نہیاں کونپلاں

27	شہید باسط علی سردار	16
29	شہید بلال علی ارشد	17
31	شہید فہد حسین	18
34	شہید فہد احمد	19
36	شہید فضل الرحیم	20
38	شہید گل شیر ناصر	21
40	شہید حامد علی خان	22
42	شہید حامد سیف	23
44	شہید حمزہ کامران	24
47	شہید حیات اللہ	25
50	شہید ہمایون اقبال	26
52	شہید محمد فرقان حیدر	27
54	شہید محمد معظم علی	28
56	شہید مسین اسلم قریشی	29
59	شہید محمد اولیس ناصر	30
61	شہید محمد غسان خان	31
63	شہید ملک محمد حماد عزیز اعوان	32
65	شہید محمد حارث	33
67	شہید راؤ محمد خوشنودزیب	34

نہیاں کونپلاں

70	شہید محمد محسن مرتضیٰ	35
72	شہید محمد شہیر خان	36
74	شہید محمد طیب فواد	37
76	شہید محمد عزیز علی	38
78	شہید محمد عزیز خان	39
80	شہید محمد واصف علی خٹک	40
82	شہید تنگیاں طارق	41
85	شہید رضوان سریر خان	42
88	شہید سیف اللہ درانی	43
91	شہید شہزاد اعجاز	44
93	شہید شاہ زیب	45
96	شہید شیر نواز	46
99	شہید سید حسین علی شاہ	47
102	شہید تنویر حسین	48
105	شہید عمیر ارشد	49
108	شہید اسامہ بن طارق	50
111	شہید وہاب الدین	51
113	شہید یاسر اللہ	52
116	شہید ذرغام مظہر	53

نہیاں کو نیلاں

118	شہید عاش سلمان	54
121	شہید محمد ابرار زاہد	55
123	شہید زیشان شفیق	56
125	شہید ضیاء الاسلام	57
127	شہید عاطف الرحمن	58
129	شہید آذان خان تریالی	59
132	شہید حمزہ علی کاکڑ	60
134	شہید ملک تیور	61
136	شہید محمد عالیان نوزان	62
139	شہید محمد عبداللہ ظفر	63
141	شہید محمد علی خان	64
143	شہید محمد علی رحمن	65
145	شہید محمد عمار خان	66
147	شہید محمد شفقت	67
149	شہید محمد وقار	68
151	شہید منزل عمر صدیقی	69
153	شہید ندیم حسین	70
155	شہید نور اللہ ڈرانی	71
158	شہید سید آفاق احمد	72

نہیاں کو نیلاں

160	شہید سعد الرحمن شاہ	73
162	شہید شاہ فہد	74
164	شہید شہباز علی	75
166	شہید شموئیل طارق	76
169	شہید سہیل اسلم	77
172	شہید سید ذوالقرنین	78
175	شہید عزیز احمد	79
177	شہید ذیشان علی	80
180	شہید اسفند خان	81
182	شہید بہرام احمد خان	82
184	شہید فرہان جلال	83
186	شہید حیدر امین اعوان	84
188	شہید حسن زیب	85
190	شہید حذیفہ آفتاب	86
192	شہید محمد عمر حیات	87
195	شہید ملک اُسامہ طاہر اعوان	88
198	شہید مبین شاہ آفریدی	89
201	شہید محمد انظر نصیر	90
204	شہید محمد سائبان	91

نہیاں کونپلاں

206	شہید محمد طاہر	92
209	شہید محمد یسین	93
211	شہید محمد ذیشان آفریدی	94
214	شہید اُسامہ ظفر	95
217	شہید رفیق رضا بگٹش	96
219	شہید شایان ناصر	97
222	شہید شیر شاہ	98
225	شہید سید عبداللہ شاہ ثانی	99
228	شہید عثمان صادق عباسی	100
231	شہید حسنین شریف خان	101
233	شہید محمد سلمان	102
235	شہید سید مجاہد حسین شاہ	103
238	شہید ذیشان احمد	104
240	شہید عبدالاعظم آفریدی	105
243	شہید ایمل خان	106
246	شہید عمران علی	107
248	شہید اسحاق امین	108
250	شہید مہر علی اعظم	109
253	شہید محمد داؤد	110

نہیاں کونپلاں

255	شہید ذین اقبال	111
259	شہید شفیق الرحمن	112
262	شہید یاسر اقبال	113
264	شہید ثاقب غنی	114
267	شہید خولہ بی بی	115
270	شہید ابرار حسین	116
273	شہید عادل شہزاد	117
276	شہید عدنان حسین	118
279	شہید احمد الہی	119
282	شہید علی عباس	120
285	شہید ماہیر رضوان	121
288	شہید صاحبزادہ عمر خان	122
290	شہید شہود عالم	123
293	شہید سہیل سردار	124
296	شہید وسیم اقبال	125
298	شہید محمد عمران	126
299	شہید حارث نواز	127
300	گندھارا ہندکو اکیڈمی میں شہدائے آرمی پبلک سکول کے حوالے سے 9 جنوری 2015 کو جو تقریب منعقد کی گئی اُس کی رپورٹ	128

نہیاں کونپلاں

309	منظوم خراج عقیدت (سید سعید گیلانی)	129
311	منظوم خراج عقیدت (سید سعید گیلانی)	130
313	پھل کلیاں دے جنازے (شین - شوکت)	131
316	سکول سی آکے ناشتہ کرساں (محمد ضیاء الدین)	132
318	سانحہ آرمی پبلک سکول (ڈاکٹر نذیر تبسم)	133
319	CARNAGE IN DECEMBER (Poem: Ijaz Rahim)	134

.....

ننہیاں کونپلاں

قلم گوید کہ من شاہ جہانم
قلم کش را بہ دولت می رسانم

فارسی دے اس شعراچ قلم کہیند اوے کہ میں دُنیا دابادشاہ واں تے قلمکارنوں اُچے مرتبے
تکل پہنچانا واں۔ بیشک قلم واقعی زندگی سنوارنے دا بہت وڈا اوزار اے۔ قلم تے ہندوواں اللہ تعالیٰ
دی طرف سی عطا کردہ نعمت آں وُن تے خوش نصیب ہوند اوے اوہ جس نوں ایہہ دوواں نعمتاں ہک
سان نصیب ہو جاؤن کیونکہ ایسے لوکاں دے قلم دی سیاہی انہاں دے فن دی افشاں بنڑ کے چمکنے لگدی
وُن تے اجئی ہی گرانقدر شخصیات اچ ہک نام علی اولیس خیال صیب دابی اے۔ جہاں نوں میں ہک
مدت سی پشور، اس دی تاریخی حیثیت اتھو دی ہندکو زبان دی اہمیت اتھو دے نامور لوکاں، اتھو دے
قدیمی پیشے آں تے اتھو دے رسم و رواج وغیرہ تے تحقیق کردے دیکھا وے تے ایہہ آ پڑے اس مقصد
اچ کامیاب بی رے وُن۔ ہونڑ حال اچ ہی انہاں نے نے ۱۶ دسمبر ۲۰۱۴ نوں پشور دے آرمی پبلک
سکول اچ پیش آ نڑے والے دہشت گردی دے بہت وڈے سانحہ اچ شہید ہونڑیں والے معصوم
طالب علماں تے ہک جامع تحقیق کیتی اے۔ انہاں نے دن رات کوششاں کر کے مذکورہ سانحہ اچ
شہید ہونڑیں والے ہک ہک بچے دا نام تے پتہ معلوم کیتا تے اس دے بعد متعلقہ لوکاں نال رابطے
تے ملاقاتاں کیتیاں تے اسراں ہر بچے دے حوالے نال معلومات اکھٹی کیتی جیہڑا کہ میں سمجھنا واں کہ
انتہائی مشکل تے محنت طلب کم اے تے ایہہ خیال صیب دا ہک بہت وڈا کارنامہ وے تے اس نوں
جتنا سراہیا جاوے اتنا ہی کہٹا اے۔ کیونکہ اسی تاریخ چمک کے دیکھ لو کہ کتنے وڈے وڈے حادثے تے
سانحے پیش آئے وُن، جنگاں لڑیاں گئی آں وُن برے سوائے چند ہک شہیداں دے لوک یا عوام باقی

سارے آن نوں پھل جان دے ؤن برے علی اولیس خیال نے اس کتاب اچ ساخہ آرمی پبلک سکول اچ شہید ہونویں والے سارے بچے آن دے حالات تے واقعات محفوظ کر کے انہاں نوں ہمیشہ ہمیشہ وسے تے آنویں والے لوکاں وسے محفوظ کر دتاوے تے اس نوں پک تارتی دا حصہ بٹڑا دتاوے تے انہاں دی ایہہ کوشش قابل داد و تحسین اے۔ کہیزداں پینداوے کہ صاحب قلم اُردو، پشتوتے ہندکو زبان دے تسلیم شدہ شاعر ہونویں دے نال نال پک بہترین محقق بی ؤن تے گندھارا ہندکو اکیڈمی دا پک قیمتی سرمایہ تے اثا ش ؤن۔ انہاں دی زیر نظر کتاب اچ ایہہ خوبی بی نظر آندی اے کہ انہاں نے آرمی پبلک سکول اچ شہادت د امرتہ پانویں والے بچے دے حالات تے واقعات ترے (۳) زبانان اچ یعنی اُردو، ہندکو تے انگلش اچ ترجمہ کر کے اس کتاب نوں پک بین الاقوامی کتاب بٹڑا دتاوے اس وجہ نال اس کتاب نوں پک تاریخی کتاب بی کنیا جاسکد اوے۔ اس کتاب نوں پڑھ کے اوہ سماج دشمن عناصر یاد آ جان دے ؤن کہ جہاں دا مقصد ساڈے تعلیمی نظام نوں درہم برہم کرناوے برے ساڈی تعلیم دا سفر انشاء اللہ جاری رہسی۔ میں اس کتاب دے اجراء تے جناب علی اولیس خیال نوں مبارکباد پیش کرناواں۔ انہاں دی اس گرانقدر کتاب اچ ایہہ وی اشارہ وے۔

نذیر بھٹی

شاعر، ادیب، کالم نگار

آدم زاد

اللہ تعالیٰ دی اس خوبصورت کائنات اچ کسی شے دی کوئی کمی نینگی تے انسان اللہ دی سب سی بہترین تخلیق اے یعن باقی تمام مخلوقات سی افضل تے اعلیٰ برے اللہ تعالیٰ دی ایہہ اعلیٰ ترین تخلیق ہی اچ سانوں سب سی زیادہ مسکین تے بے بس نظر آندی اے۔ اس دی کیہہ وجہ ہوسکدی اے؟
منوں زیادہ علم تانینگا کہ انسان نے آپڑے تے ترس کھانڑاں کس سی سکھ لتا وے تے نالے ایہہ عادت لسوڑے دی لیس ونگرو انسان نل کدوسی چڑی اے۔ منوں شک اے کہ ایہہ اُس زمانے دی گہل اے جدو انسان نے خاب دیکھنڑاں شروع کیتے۔ سقراط نے کسی جگہ کنیا آیا کہ ”انسان نوں ایہہ پتہ ہوئڑاں ضروری اے کہ اس نوں کچھ نی پتہ تے ایہہ وئی اصلی علم اے“۔

کدی کدی انہاں گہلاں دی دُرک لبدے لبدے والاں اچ برف تے جذبیاں اچ اُس برف دی نیچی سرایت کر جاندی اے۔ اس وسے منوں صرف ایہہ پتہ وے کہ اس سارے عالم دی وڈی وڈی کہکشاواں اچ ساڈی ایہہ نکی جی کائنات اے تے اس کائنات دا ہک نکا جیسا سارہ ایہہ زمین تے اس نکلے جئے سیارے اُتے ہک مختصر جیا خطہ جس دا کچھ ٹکڑا پاکستان تے اس پاکستان دا ہک شہر پشور جس دی ہک نکی جی گلی دے دو منزلہ کھار دے ہک نکلے جئے ویڑے اچ بیٹھا ہک نکا جیا پچھ آنڑے ولے دناں نوں آپڑے ذہن دے کیوں تے تصویر پیا کر داوے کہ جدو میں وڈا ہوساں تا اس کائنات نوں کس طراں تسخیر کر ساں۔

صدیاں سی وخت نوں صرف ہک کم آندا وے تے اوہ کم اے لنگڑاں تا وخت لنگ جاندے، اوہ پچھ ہر اوہ کم کرنے دی کوشش کردے جیہڑا اس نے آپڑے نل وعدہ کیتا ایا۔ ارادیاں دی تکمیل دا تعلق سراسر ارادیاں دی منظبوطی دے نل اے۔ بتیرے کم جیہڑے اس نے سوچے اے اوہ کر

لی لینداوے خو ہونڑی کچھ کم اس فہرست اچ رہ جانداں جیہڑے اوہ نی کر سکا۔ وخت آپڑی عادت سی مجبور تے اوہ بچہ ہونڑو معاشرے دا پک ذمہ دار فرد کہلا پڑے لگداوے۔ نسل انسانی دی بقا تے ترقی دا پک ذریعہ اس نسل نوں ودائیاں بی اے، سوا ایہہ فردا پڑے نامکمل خاباں دی تکمیل آپڑی اولاد دی شکل اچ دیکھنڑاں شروع کر دینداوے۔ اصلی کہاڑی صرف اتھو تک اے۔

سائنس و ٹیکنالوجی دی اس دنیا اچ جد کے ساڈے کول ہر طراں دی انفارمیشن دی بھر مار اے، خود افسوس کہ سانوں پتہ وت بی کچھ نینگا۔ اسی کیوں استعمال ہونے پئے آں تے کس دے خلاف۔ ساڈا اصل مقصد کیہہ وے تے سانوں کتھے مصروف کیتا جاندا پیاوے، جس نوں بڑے فخر تل اسی ترقی کہنے پئے آں تے گلوبل ویلج دانعرہ لگا کے سانوں پک غار اچ دھکیلا جاندا پیاوے تے اسی صرف اس چمک دمک نوں دیکھ کے اس ایلوژن اچ زندگیاں گزارنے تے رضا مند بی ہو گئے آں۔

انسان بے بسی اُس وخت محسوس کر دے جدو اس دی ڈوری کسی دوسرے دے ہتھ اچ ہوندی اے۔ ضرورت ماڈرن ہونڑی سی زیادہ کلاسیک ول جانڑے دی اے، آپڑی بنیادی تعلیمات۔ ٹہائی ہزار سال پہلے سقراط نے جو کھنیا ایا اس دے برعکس سانوں آج ایہہ ہی محسوس ہونداوے کہ سانوں سب کچھ پتہ وے جد کے حقیقت کچھ ہوراے۔ وت اسی گوگودی کیفیت تے اس وڈی جی کائنات اچ جد کسی دے خاباں دا خون ہونداوے تا اس کرب دی شدت دا اندازہ صرف اوہ آپ ہی لگا سکداوے جس دا کہ اوہ خاب ایا۔ باقی سب تافیس بک دی ڈی پی سیاہ کر کے آپڑا سٹیٹس آپ ڈیٹ کر لیندین۔

بحر حال اس دے باوجود بی کچھ لوک ایسے موجود ہونداں جیہڑے انہماں نامکمل خاباں نوں خراج عقیدت پیش کرنے وے سے پک الیم بنڑاں لیندین جیہڑا کہ بلاشبہ پک بہت وڈا کم تے کارنامہ ہونداوے تے اس وخت علی اویس خیال دا ایہہ کارنامہ تھوڑا ہتھ اچ زیر نظر کتاب ”ننھیاں کو نپلاں“ دی صورت اچ موجود اے۔ جس نوں جتنا سراہیا جاوے اتنا ہی کہت اے تے میں سمجھنا کہ اس کارنامے دا سہرہ گندھارا ہندکو بورڈ تے گندھارا ہندکو اکیڈمی دے سر جانداوے کیونکہ گندھارا ہندکو بورڈ تے گندھارا ہندکو اکیڈمی نے اس کتاب نوں چھاپ کے پوری ذمہ داری دا ثبوت دتاوے۔

گندھارا ہندکو بورڈ پشوردا ہیک معتبر نام اے جیہڑا کہ گذشتہ بائیس سالوں سی آپڑی ماں بولی
ہندکو دی خدمت پیا کردا وے۔ اللہ تعالیٰ اس بورڈ دے سارے آراکین تے بالخصوص علی اولیس خیال
نوں ہر ہر قدم تے منزل اُتے کامیا بیاں، کامرانیاں تے برکتاں نصیب کرے تے سانوں آپڑے
آپ تے دنیا دے حالات نوں سمجھنوں دی صلاحیت عطا فرما وے۔ (آمین)

نعمان اقبال

والد: شہید عمرا اقبال (تمغہ شجاعت)

شہادت گاہ اُفت اچ قدم

حضرت علامہ اقبال دا ہک شعراے کہ:

نشان مردِ مومن با تو گویم
چوں مرگ آمد تبسم بر لب اوست

شہادت اُخروی تے دُنیاوی زندگی اچ معراج دا اوہ عروج اے کہ جس تے ساری بلندیاں ختم ہو جاندیاں وُن تے ہک مسلمان و سہ مطلوب تے مقصود ایہہ وئی شہادت ہوندی اے۔ اسی ایہہ سمجھنے آں تے اس تے یقین بی رکھنے آں کہ پاکستان فکر و نظریہ دے اعتبار دے نال اُنہاں لوکاں و سہ کدی بی قابل قبول نی ریا جیہڑے کہ ملت اسلامیہ دی نشاۃ ثانیہ نوں کدی قبول نی کر سکدے۔ لہذا اُنہاں نے مسلماناں دے وچوہی ایسی فرقہ بندی نوں بنیاد دتی اے کہ جیہڑا کہ آپڑا فہم تے دین دوسرے مسلماناں تے مسلط تے نافذ کرنے واسے تشدد دا ہر رستہ اپنا سکدین۔ آرمی پبلک سکول دا سانحہ انسانی تاریخ دا سب سی وڈا سانحہ اس و سہ اے کہ مسلماناں دے اُنہاں بچے آں دی عمر پندرہ سال سی کہٹ ائی۔ والدین دا اوہ کرب تے قوم دی اوہ اذیت کے جیہڑی اُنہاں بچے آں دی شہادت دی صورت دے وچکار اُنہاں نوں ملی اے اُس نے اُنہاں والدین دا سرتا فخر نال بلند کیتا ہی اے برے قوم دا بی افتخار بنڑ گتیا وے تے اوہ اچ ایہہ کہہ سکدی اے کہ اسی اوہ وئی قوم آں کہ جس دا بچہ بچہ اس ملک و ملت دے اُتے شہید ہونڑاں آپڑے و سہ عظمت دا ہک نشان سمجھدا وے۔ گزشتہ ڈیڑھ دہائیاں دے وچکار پاکستان دے ہر طبقے نے قربانی دتی اے برے اُنہاں قربانیاں دا عنوان ساڈے اُنہاں بچے آں دی شہادت بنڑی اے۔ ذاتی اعتبار دے نال آرمی پبلک سکول دے بچے آں تک اس سانحہ سی بعد میری ملاقات نہ صرف اُتھو دے اساتذہ کرام، پرنسپل صیب تے دوسرے بچے آں نال ہوئی اے بلکہ سولہ تے ستارہ دسمبر 2014 نوں منوں ایہہ اعزاز بی حاصل ہو یا وے کہ میں کم از کم شیخ

شہید بچے آں دے جنازے دے وچکار شامل ہو یاں واں۔ اوہ دن تے اوہ رات کہ جدو پشور دے
 اس روٹیں دے نال سارا ملک بلکہ ساری انسانیت نوہ کنائے کنائے اوہ اج دی اس نسل دے پک جس تے
 قومی دا حصہ اے۔ دکھ دے جذبات انہاں لوکاں نوں ہمیشہ یاد رہسن کہ جہاں نے اس سانجے نوں
 دیکھا، پڑھایا آپڑے کنائے نال سُنواں وے۔ کہیندے وُن شہید دی موت ہمیشہ قوم دی حیات
 ہوندی اے۔ انہاں بچے آں دی شہادت سی بعد جیہڑا بی کوئی انہاں دے چہرے نوں دیکھد ایا تے اوہ
 یقیناً ایہہ کہیند ایا کہ اُس دا چہرہ پیا مسکرا ندا ایا تے ایہہ مسکراہٹ حضرت علامہ دے اسی شعر دے
 مصداق ائی کہ جس دے وچکار انہاں نے انوں مرد مومن دی نشانی بتلایا وے۔ مسلماناں دے وسے
 اللہ رب العزت دی ذات نوں حضرت محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دی رسالت نوں تسلیم کرنا بذات
 خود اس شہادت گہہ الفت دے وچکار قدم رکھنڑاں وے کہ جس نوں اوہ وئی مسلمان سمجھ سکدے جیہڑا
 اس رستے دی صعوبت تے منزل دی آسودگی سی واقف ہووے تے ساڈے بچے آں دی اس شہادت
 نے ایہہ ثابت کر دتا وے کہ سفر دی صعوبتاں لکھ سئی مگر حوض کوثر دی شیرینی حضور اقدس صلی اللہ علیہ وسلم
 دے دست مقدس سی آب کوثر سی سیرابی تک دے درجہ تک نہیں پہنچ سکدی تے ایہہ جناں نوں حاصل
 ہوئی اے انہاں نوں دین و دنیا دی اور کسی شے نال کیہہ واسطہ! ایہہ کتاب ”ننھیاں کو نپلاں“ جیہڑی
 تو اڈے ہتھاں دے وچکار اے ایہہ ساڈی اکیڈمی دی طرف شہید بچے آں، انہاں دے والدین،
 اساتذہ کرام تے انہاں دے تمام لواحقین دے واسطے پک اجیا خراج اے کہ جیہڑا ساڈی اس اکیڈمی
 دی طرف تحقیقی طور دے اُتے سامنڑے آیا وے۔ اس کتاب دی تحقیق، ترتیب تے اشاعت وے علی
 اولیں خیال نے بڑی کوشش کیتی اے تے میری دُعا وے کہ اللہ رب العزت شہیداں دے نال نال
 انہاں دے بی درجات بی بلند کرے۔ (آمین)

ڈاکٹر صلاح الدین

و اُس چیئر مین، گندھارا ہندکو بورڈ پاکستان، پشور
 ممبر ایگزیکٹو کمیٹی، گندھارا ہندکو اکیڈمی، پشور

؟؟؟؟؟

؟؟؟

محمد ضیاء الدین

جنرل سیکرٹری، گندھارا ہندکو بورڈ پاکستان، پشور
چیف ایگزیکٹو کمیٹی، گندھارا ہندکو اکیڈمی، پشور

عرض خیال

مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا
کوئی قتل کرے ھک جان نوں بلا عوض جان دے یا بغیر فساد کرنے دے ملک اچ
تے گویا قتل کر دتا اُس نے سارے لوکاں نوں

(المائدہ- پارہ ۶)

دُنیا اچ تشریف لیا نزیں والے سب سی پہلے انسان حضرت آدم علیہ السلام اے تے اُنہاں
دی زوجہ محترمہ حضرت بی بی ہوا علیہ السلام تے اس دے بعد اُنہاں دی اولاد داسلسلہ چل پیا، ہابیل تے
قابیل پیدا ہوئے تے روئے زمین تے سب پہلا وڈا گناہ ایہہ ہو یا کہ قابیل نے ہابیل نوں قتل کر دتا
تے اس طراں پک دوسرے نوں مرنے مارنے دی رسم چل پئی کیونکہ جدو کوئی پک آدمی غلط کم کردا
وے تے دوسرے آں و سے بی اُس دے دروازے کھول دیندا وے۔

حالانکہ اللہ تعالیٰ نے قرآن پاک تے قرآن پاک سی پہلے جیہڑیاں کتاباں تے صحیفے انبیاء
تے نازل کیتے اُنہاں اچ واضح طور تے ایہہ وی حکم دتا کہ کسی نوں بے جا قتل کرنا پوری انسانیت دا قتل
اے تے جیہڑے لوک وت بی باز نہیں آندے تے اللہ دے احکامات دی تاویلات کر کے اُس دے حکم
سی انکار کردے وُن اوہ واضح طور تے اللہ دے دشمن اُن تے جیہڑا اللہ دا دشمن ہو جاوے تے فیر تو انوں
آپ پتہ وے کہ اُس دا انجام کیہہ ہوسی۔

تُسی تاریخ چُک کے ویکھ سکد یو کے بنی اسرائیل دے بڑے لوک اللہ دا احکامات سُنڑ کے بی
اُس تے کن نی تہر دے اے یعنی انبیاء حق تے معصوماں نوں شہید کرنا آپس اچ ناحق قتل و غارت
کرنا تے فیر اللہ تعالیٰ نے اُنہاں دا کیہہ انجام کیتا تے وت محبوب کبریا یعنی دُنیا دی سب سی کامل تے

اکمل شخصیت دی اُمت دے نال وت کوئی زیادتی کرے یعنی حضور دی اُمت دے گلشن اچ آکے ننھیاں ننھیاں کو نیلاں تے پھلاں ونگروں نچے آں نال ایسا ظلم کرے تے وت اللہ اُنہاں دا کہہہ انجام کرسی۔

بحر حال میرے کول اوہ الفاظ عینکے جیہڑے میں آپڑی اس کتاب ”ننھیاں کو نیلاں“ دے بار بچ لکھ سکاں بس صرف اتنا کہساں کہ آرمی پبلک سکول دے سانجھ اچ شہید ہونڑیں والے بچے آں دے حوالے نال جتنی آں تحریراں، تقریراں تے یاداں بیان کرنے دے مواقع اس قوم نوں ملے وُن شاید ہی کوئی ہور موضوع اجیا ہووے کہ جس دے اُتے حرف لفظ دی دُنیا دے وچکار و اتنا سرمایہ فراہم کیتا گیا ہووے تے تو انوں ایہہ بی بتاندا چلاں کہ اس حوالے نال ہونڑ تک تحریری صورت اچ جتنی چیزاں بی سا مٹراں آئیاں وُن اُنہاں ساریاں اچ ”ننھیاں کو نیلاں“ منفرد کتاب ثابت ہوسی تے میری اس گہل دی تصدیق کتاب نوں پڑھنے سی بعد ہر اوہ قاری کرسی جس نے اس موضوع تے پہلے بی بہت کچھ پڑھایا لکھا ہووے تے اس کتاب نوں اس انداز اچ لکھڑیں دا مشورہ تے اس دی کامیابی داسرہ محمد ضیاء الدین صیب دے سر جاندا وے جنہاں نے منوں ہدایت کیتی کہ شہیداں دے حوالے نال ایسا تحقیقی کم کیتا جاوے جیہڑا کہ واقعی ہک ممتاز تحقیق ہووے۔

اس دے علاوہ اس کتاب نوں ترے زبان اچ لکھا گیا وے جس اچ ہندکو ترجمہ تے اُردو ترجمہ منے کیتا وے انگلش دا ترجمہ اعظم الدین صیب نے کیتا وے تے میں اُنہاں دے تعاون دابی مشکور آں۔ اس دے علاوہ پروفیسر ملک محمد اقبال صیب دابی انتہائی مشکور آں کہ باوجود انتہائی مصروفیات دے اُنہاں نے اس کتاب دے انگلش سیکشن دی پروف ریڈنگ کیتی۔ اخیر اچ اُنہاں سارے لوکاں تے شہیداں دے والدین تے اُنہاں دے عزیز واقارب دابی شکر یہ ادا کرساں جنہاں جنہاں نال میرے رابطے ہوئے تے اُنہاں دے مثبت تعاون نال اس کتاب نوں احسن طریقے نال پائے تکمیل تک پہنچایا گیا تے بالخصوص جناب نعمان اقبال جیہڑے کہ شہید عمار اقبال دے والد اُن تے اُنہاں نے میری بڑی مدد تے رہنمائی کیتی۔ تو انوں ایہہ بی بتاندا چلاں کہ اس کتاب اچ صرف و

صرف شہید ہونٹیں والے بچے آں دے بارچ لکھا گنیا یعنی اساتذہ کرام تے دیگر سٹاف دے بارچ نی لکھا گنیا حالانکہ ایہہ سارے شہید بی ساڈے سہراں دے تاج تے ساڈے وسے بہت محترم اُن برے ایہہ کتاب صرف بچے آں نوں سامنٹیں رکھ کے لکھی گئی اے۔ اسی طراں چند پک شہید بچے ایسے وُن جنہاں دا ذکر تفصیل نال بہ نسبت دیگر بچے آں دے نی ہو یا تے کجھ بچے آں دے بارچ معلومات شامل نی ہو سکی اُس دی وجہ اُنہاں ذرائع دا میسر نہ ہونٹاں ایا جس دے مد نظر اُنہاں شہید بچے دے بارچ کجھ لکھا جاسکدا۔ اگر اس کتاب اچ درج کوئی معلومات غلط ہووے، یا کوئی غلطی سرزد ہوگئی ہووے تے رابطہ کر کے ضرور میری اصلاح فرمائیاں تاکہ آئندہ آئیں والے ایڈیشن اچ انہاں غلطیاں دی اصلاح کیتی جاوے۔ تو اڈے تے کتاب دے درمیان اچ مزید حائل نی ہونٹاں چاہناواں تے بس دعاواں دی طلب نال اجازت چاہساں۔

علی اولیس خیال

0333-7677287